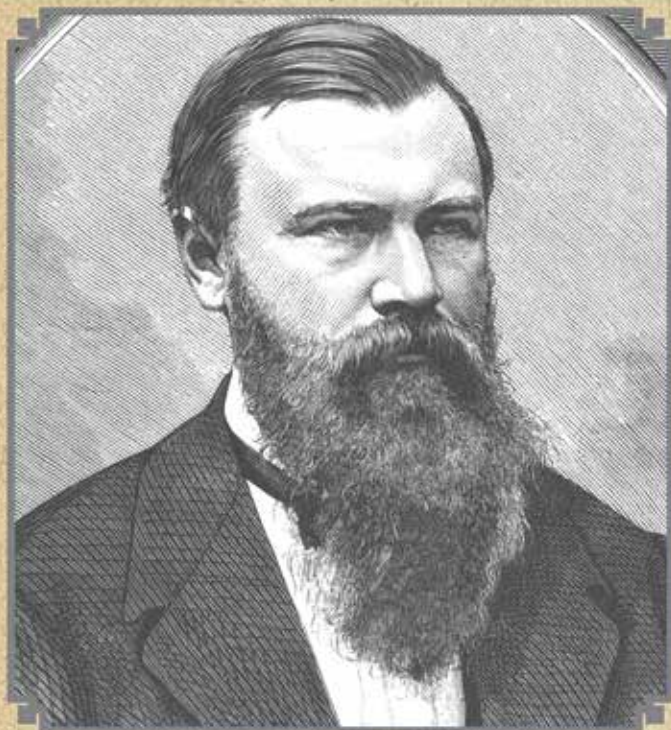

Arkeolog Hans Hildebrand

Återutgivning av text från 1880

En gratis publikation från
e-boksbiblioteket.se

Arkeolog Hans Hildebrand

– Återutgivning

av text från 1880

av Harald Wieselgren

ISBN 978-91-7757-069-1

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

Han är en av svensk arkeologis mest kända personer.

I den här e-boken får du läsa om Hans Hildebrand, hans uppväxt och hur han gjorde en så snabb karriär inom den internationella vetenskapen.

Den som är intresserad av historia eller arkeologi kan inte ha missat att höra namnet Hildebrand. Familjen var under senare hälften av 1800-talet den mest inflytelserika och både fadern Bror Emil och sonen Hans Olof var arkeologiska superkändisar både hemma i Sverige och utomlands.

I den här e-boken får du läsa ett personligt porträtt av Hans Hildebrand från januari 1880. Bara några veckor tidigare hade Hans tagit över sin fars betydelsefulla tjänst som riksantikvarie.

De vetenskapliga arbeten som nämns i den här e-boken blev Hans Hildebrands viktigaste och mest inflytelserika trots att det återstod nästan 30 år av hans liv när det här porträttet skrevs.

Texten är skriven av författaren Harald Wieselgren (1835–1906) som var specialiserad på personporträtt. Den här artikeln har han signerat med sin pseudonym ”H. W.”.

Biografi: Arkeolog Hans Hildebrand

Den här texten publicerades ursprungligen år 1880 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Hans Olof Hildebrand Hildebrand, Sveriges Riksantikvarie". Författare till texten är Harald Ossian Wieselgren (1835–1906).

Hur fantasi och fabel drifvit sitt spel i den svenska fornhäfden, derom vitna icke blott våra äldre historieskrifvares verk, utan ock våra egna skolminnen. En konungalängd, först från »Magog Jafets son och Noaks sonson», sedan endast från Oden, Njord och Yngve Frey, lät oss fordom följa våra fäders bedrifter »så länge verlden stått», och skolböckerna kände noggranna årtal för svenska härnadståg och fursteskiten längre tillbaka i tiden än den kristna tideräkningen räckte.

Men naturvetenskapen föddes; först åt naturens historia, sedan åt folkens gaf den nytt lif, förde forskningen på nya vägar. En mansålder förslog ju ej att utrota hvad tio uppbyggt, många mäns kraftiga arbete kräfdes att undersöka grundvalarne för det gamla, att samla materialer till byggande af det nya. Så störtade många sagor samman, så strökos många »facta», så bröts småningom ny bygd i svenska häfden.

Och efter några årtiondens kärleksfullt, ihärdigt arbete med förberedelserna, blef det möjligt att skapa nya häfder åt vår forntid. Ej mer våra fäders bedrifter, men våra fäders odlingsgrad blef historiens mål. Bland arbetarne på detta fosterländska fält intager riksantikvarien Hildebrand, den äldre som den yngre, ett synnerligen framstående rum.

Bror Emil Hildebrand, riksantikvarie från 1837 till nyårsafton 1879, har redan 1874 införts i Ny Illustrerad Tidnings serie af svenska stormäns bilder och lefnadsteckningar. När vid faderns afgang från den vetenskapliga chefspost i hvilken han grånat sonen nämdes till hans efterträdare, låg deri ingen öfveraskning för den svenska allmänheten, ty Hans Olof Hildebrand hade redan långt förut ett frejdadt namn inom den nya vetenskapen om våra gamla odlingsminnen; han var länge i mer än ett afseende sin faders närmaste man.

Släkten Hildebrand, för krigsbedrifter införd på riddarhuset under vår krigiska storhetstid, »anses vara utgången eller kan åtminstone icke legitimera sig», heter det i adelns ättartaflor, men enligt släktminnet skall Olof Hildebrand på Skärblacka i Östergötland ha tillhört den adliga ätten. Olofs son blef mekanikus och bosatte sig på Flerohopp, ett jernbruk och gods i Kalmar län, der hans son Bror Emil föddes 1806. Denne blef i äktenskap med Anna Matilda Ekecrantz fader till Hans Olof Hildebrand, som föddes i Stockholm den 5 april 1842.

Vetgirighet och skärpa i uppfattning framträdde tidigt hos den unge, och han var ännu ej student, då hans beläsenhet väckt mångens undran. Att han följt sin far i det under dennes ledning alltmera växande »Historiska Museum» lät honom väl redan tidigt grundlägg-

ga ett visst vetande inom området för dylika studier, och historien var honom alltid kär. Men det var så långt ifrån att vare sig han eller fadern drömt sig hans framtid sådan den nu utvecklat sig, att tvärt om hans hufvudsakliga studier egnades naturvetenskapliga och matematiska ämnen, i synnerhet geologien, och fadern särskildt uttalade sig afstyrkande, då sonens inträde på den arkeologiska banan någon gång kom på tal. 1858 gjorde den unge Hildebrand ett besök i Köbenhavn, der gamle Thomsen, Oldnordiske Museum's grundläggare, lifligt tog sig af sin väns son och, förvånad öfver hans goda omdöme och kunniga samtal, redan samma år i bref sporde honom till råds i en arkeologisk fråga. Om läsaren påminner sig, att det är en sextonårig gymnasist om hvilken vi berätta detta, torde han dela den gamle Thomsens förvåning.

Emellertid blef Hildebrand 1860 student i Upsala med fortfarande hufvudintresse för naturvetenskapliga studier, men dessa hade ingalunda förlamat de språkliga och historiska. Omsider togo dessa försteget vid hans val af lefnadsbana, och arkeologien blef från 1861 Hans Hildebrands hufvudsak. Väl understödd af sin förut förvärfvade ovanligt omfattande vetenskapliga bildning, har han också sedan så framgångsrikt egnat sig åt fornsaksstudiet, att han kunnat icke blott sprida ljus öfver vårt eget lands fornhäfd, utan äfven tjena den *komparativa* vetenskap om de förhistoriska folken i Europa hvilken i Hildebrands *typologiska* iakttagelser fått en utgångspunkt.

Från 1865 amanuens vid vårt historiska museum, blef Hildebrand 1871 förste amanuens och den 31 dec. 1879 riksantiquarie, »garde des medailles» och ständig sekreterare i Vitterhets- Historie- och Antiquitets-Akademien, under hvars inseende staten

ställt sitt historiska museum. Som en bland stiftarne och styrelsemedlemmarne i det »Svenska sällskapet för antropologi och geografi» har han äfven verkat för vetenskapliga mål och för väckande af intresse för vetenskaplig forskning; som föreläsare inför både större och mindre åhörarkretsar har han gagnat allmänbildningen, som utgifvare af Stockholms gamla rådstufvuprotokoll lättat källforskningen. För båda har han verkat som författare, och genom täta forskningsresor i de flesta svenska landskap och i många af Europas länder har han oafslåtligt vidgat sina kunskaper och småningom utvecklat sitt vetenskapliga system.

Hildebrands första skrift, på grund af hvilken han 1866 i Upsala promoverades till filosofie doktor, kallades *Svenska folket under hednatiden*. Det uppseende denna väckte var ganska stort, men vida större var det gagn den gjorde. för första gången fick vår allmänhet tillgodogöra sig den arkeologiska forskningens resultat, hvad kunskapen om våra hedniska förfäder beträffar, för första gången omsattes historiska muséets skatter i en på en gång för allmänbildningen tillgänglig och för vetenskapen fruktbarande form. Några år senare inträdde dr O. Montelius på banan, och ett årtionde af dessa unga vetenskapsidkares arbete har omskapat den svenska allmänbildningens ställning till fornforskningen och höjt fornforskningens plats inom vetenskapens värld.

Redan för utgifvandet af det nämnda arbetet hade Hildebrand besökt de arkeologiska muséerna i Köbenhavn, Berlin, München, Wien, Paris och London. Som Letterstedtsk stipendiat fick han åren 1870—1871 utföra en både vidsträckt och för fornkunskapen betydande forskningsfärd i hela Tyskland, Österrike-Ungarn, Siebenbürgen, större delen af Italien, Belgien; och på hösten 1871 fick

han som Vitterhets-Historie- och Antiquitets-Akademiens ombud bivistade den arkeologiska kongressens möte i Bologna. Här höll han det föredrag om *spännena från bronsåldern* — sedan tryckt i utländska tidskrifter och i utförligare form på svenska framställt i »Antiquarisk Tidskrift», — hvarigenom han grundlade sitt *typologiska* system. Fornsakernas olika typer kan studeras och typernas utvecklingshistoria tjena till grundval för de förhistoriska folkens både odlings och vandringshistoria. Med detta nya uppslag hade Hildebrand öppnat ett nytt skede för den förhistoriska häfden.

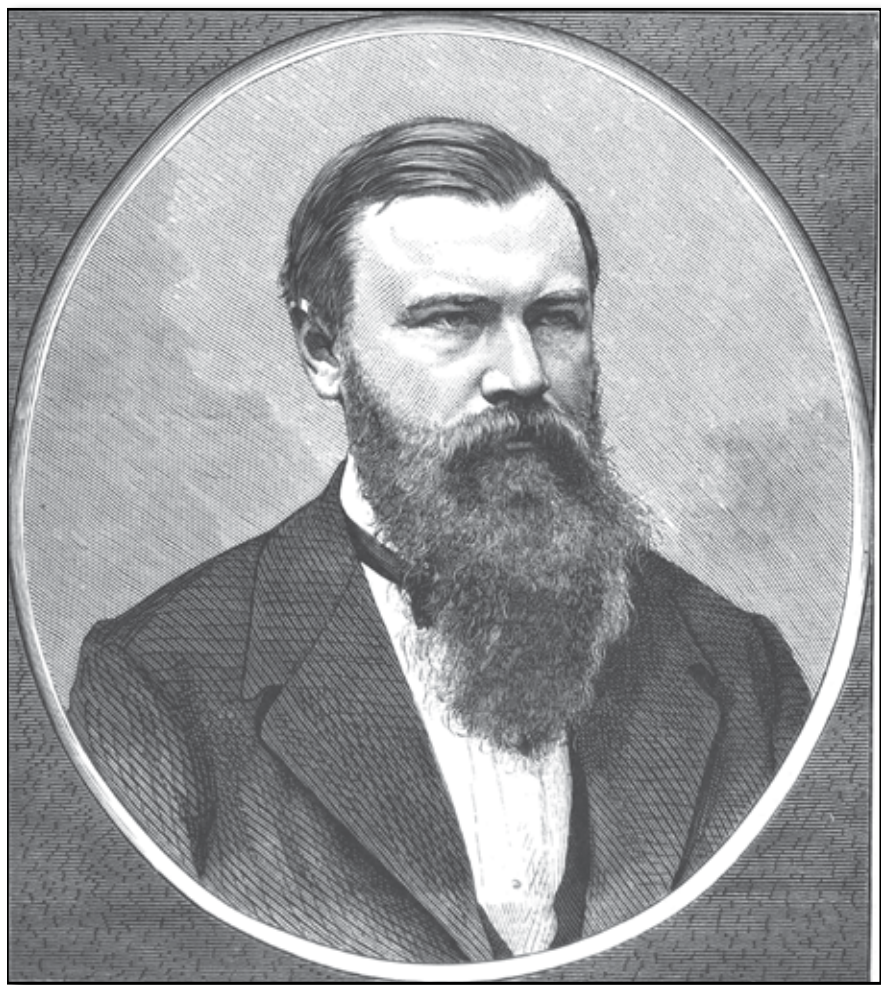
Ombud för Vitterhets- Historie- och Antiquitets-akademien vid den arkeologiska kongressens nästa möte, 1872, i Bruxelles, höll Hildebrand det föredrag om stenåldern, och vid sammanträdet i Stockholm af samma kongress, 1874, var Hildebrand »generalsekreterare» och i framstående grad förtjent om framgången af detta för vårt land synnerligen hedrande möte af den civiliserade världens arkeologer. Samma år invalde till den nämnda akademiens ledamot, företog han efter kongressens slut en ny forskningsresa i Tyskland, Böhmen och Holland. Den svenska regeringen sände Hildebrand som sitt ombud till arkeologiska kongressen i Budapest 1876, då han i Tyskland och Österrike fortsatte sina jämförande forskningar öfver de olika ländernas fornfynd; 1878 besökte han slutligen äfven Norge.

Under fortgången af dessa forskningar var han äfven verksam i studier och skrifter rörande vår svenska medeltid. Det historiska museum, i hvars vård han deltog, omfattar både förhistoriska och medeltida minnen af den svenska odlingen, och Hildebrand hade alltså *ex officio* anledning att icke här tänka på arbetets fördelning. Dessutom var denna för hans ihärdig flit och omfattande kunskap icke ens behöflig. Säkert är, att liksom han genom sin ännu icke af-

slutade skrift »*De förhistoriska folken i Europa*» intager en af de främsta platserna inom den nya förhistoriska vetenskapen, liksom intager han genom sin i tio år förberedda, nyligen i första häftet utkomna »*Sveriges medeltid, kulturhistoriska skildringar*» en hedersplats bland skriftställare och forskarne i dessa sekelgamla häfder. Och i det ena arbetet som det andra finner den bildade allmänheten icke mindre än vetenskapen skäl till tacksamt erkännande af hans verk.

Hildebrands skrifter äro vida fler, än de här anförda. Vi erinra blott om några af dem: »*Sveriges medeltid, senare skedet, från år 1350 till år 1521*» — en del af det förtjenstfulla illustrerade verket »*Sveriges Historia*» som af hr Hjalmar Linnström ugifves; »*Den kyrkliga konsten under Sveriges medeltid*»; »*Folkens tro om sina döda*»; »*Handbok för besökande i Statens historiska museum och k. myntkabinettet*»; en ny utvidgad upplaga af den första skriften om Sveriges hednatid; »*Lifvet på Island under sagotiden*» (en utgifven föreläsningsserie). I de af Vitterhets-Historie- och Antiquitets-Akademien utgifna tidskrifterna »*Antiqvarisk Tidskrift för Sverige*» och »*Månadsblad*» har han infört många värderika bidrag. Och med allt detta är han ännu en ung man, ställd i spetsen för en viktig del af vår odling: honom tillkommer att i arbetet ej förtrötts, och den svenska allmänheten skall helt säkert följa hans värf med den tillit han förtjenat, med de förväntningar han gjort berättigade.

H. W.

Hans Hildebrand

Viktiga ord och personer

Hildebrand, Bror Emil.

[1806–1884] Arkeolog, museiman och myntexpert. Hildebrand är mest känd för att vara den som slog fast att hällristningar är från bronsåldern.

Hildebrand, Hans Olof.

[1842–1913] Svensk arkeolog, numismatiker och riksantikvarie. Skapade den arkeologiska metoden "typologin". Är mest känd för "Svenska folket under hednatiden" (1866) och "Lärobok i gamla historien" (1873).

Montelius, Oscar.

[1843–1921] Svensk arkeolog och riksantikvarie. Är den mest inflytelserika arkeologen i Sverige. Gjorde stora internationella insatser bland annat när det gäller att jämföra föremål från olika tidsperioder och typologi. Montelius indelning av bronsåldern i sex perioder används fortfarande av arkeologer. Han skrev mer än 400 vetenskapliga skrifter, de mest berömda är "Sveriges historia från äldsta tid till våra dagar" (1877) och "Sveriges forntid" (1872–1874).

Linnström, Hjalmar.

[1836–1914] Svensk författare och bokförläggare. Gav bland annat ut uppslagsverket "Sveriges historia från äldsta tid till våra dagar" (1877–1881) och "Uppfinningarnas bok" (1872–1875).

Wieselgren, Harald Ossian.

[1835–1906] Svensk författare. Skrev framför allt om kända svenskar i tidskriften Ny Illustrerad Tidning, han lär ha skrivit över 500 personporträtt, 50 av dessa publicerades i boken "Ur vår samtid" år 1880.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott«"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"

- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulla patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikinger

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)